

Інститут демократії імені
Пилипа Орлика

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Internews
Local voices. Global change.

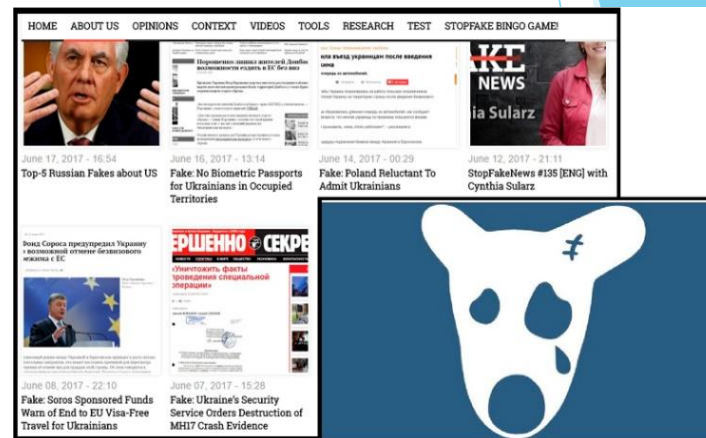

Інститут демократії
імені **ПИЛИПА**
ОРЛИКА

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

Четвертий рік продовжується неоголошена війна та безпрецедентна інформаційна агресія Росії проти України. З початком АТО багато експертів наголошували на тому, що Україна програє інформаційну війну. Що змінилось за цей час?

Позитивні зрушення:

- ▶ свобода слова!
- ▶ **Stopfake** продовжує розвінчувати російські пропагандистські фейки;
- ▶ створено Суспільне ТБ і радіомовлення **UA: ПЕРШИЙ** (Закон ухвалено 17 квітня 2014 року);
- ▶ заборона російських соціальних мереж як агентів впливу.
- ▶ закон про прозорість медіавласності, вересень 2015;

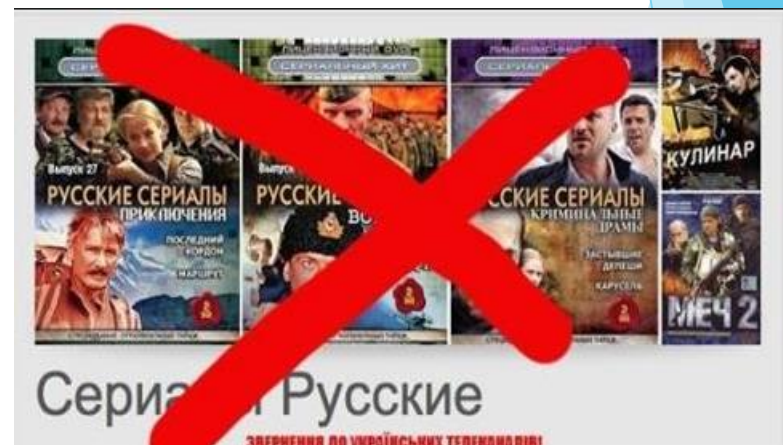
створено канал **UA | TV**
(<https://www.ukrinform.ua/info/ua-tv.html>) трансляція -п'ятьма мовами: російською, українською, англійською, арабською та кримськотатарською.

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

Позитивні зрушення (продовження):

- ▶ Підписано Указ Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» 25 лютого 2017
- ▶ відбувається роздержавлення державних і комунальних ЗМІ. З 1 січня набрав чинності Закон «Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації».
- ▶ Відновлено вежу на горі Карачун (але сигнал не покриває окуповані території)

Діє Закон, який забороняє розповсюдження в Україні фільмів російського виробництва, що пропагують спецслужби, правоохоронні органи, збройні сили Російської Федерації.

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

Інститут демократії ім. Пилипа Орлика проводить моніторинг регіональних ЗМІ у 8 регіонах України.
Зокрема, у

- ▶ Львівській
- ▶ **Донецькій**
- ▶ **Луганській**
- ▶ Дніпропетровській
- ▶ Харківській
- ▶ Одеській
- ▶ Чернівецькій
- ▶ Житомирській областях

(Через анексію та імплементацію в російський інформаційний простір Криму моніторинг там не проводиться).

*Досліджується 4 друкованих і 4 інтернет-видання у кожній області

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

Найбільші проблеми медіапростору України:

- ▶ інформаційна агресія; російська пропаганда;
- ▶ виклики в епоху постправди;
- ▶ ізоляція окупованих територій;
- ▶ відсутність цивілізованого медіаринку;
- ▶ низький професійний рівень журналістів;
- ▶ неякісна медіаосвіта журналістів;
- ▶ відсутність медіаграмотності у громадян.

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

За 3 роки сепаратисти значно посилили інформаційний вплив!

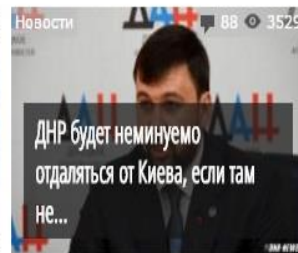
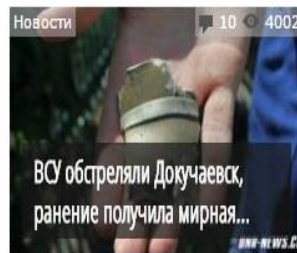
У Донецькій області працюють:

- ▶ 10 новинних і більше 30-ти загалом російських ТБ-каналів;
- ▶ 7 (!) сепаратистських ТБ - канали (для порівняння в 2015 році - 3): «Республиканский», «Оплот», «Новороссия», «Юнион», ТВ-Сфера (Харцизьк), 6-TV (Горлівка);
- ▶ сайти: «Новороссия», «Новости Донецкой республики», «Оплот»;
- ▶ політику російських окупантів ідеологічно забезпечують газети: російські «Комсомольская правда», «Московский комсомолец»;
- ▶ Сепаратистські: «Новороссия», «Донецкая республика» і «Голос Республики»; «Донецкое время»;
- ▶ газета «Вечерняя Макеевка», «Макеевский рабочий» також підтримують терористів;
- ▶ радіо «Республика»; «Комета FM»; радіо ДНР: радіо Донбасс FM
- ▶ активно працює Міністерство інформаційної політики ДНР

Приклади: терористична пропаганда на сайтах:

НОВОСТИ ДОНЕЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Главная Новости Сводки Фото Видео Официально ТВ ИноСМИ Интервью Пресса Еще

Новости Донецкой Народной Республики » Новости

В СБУ заявили, что не нашли фактов причастности бойцов "Айдара" к...

24 июнь 13:27

Украинские силовики за сутки 50 раз нарушили режим прекращения огня

24 июнь 10:02

ВСУ обстреляли Докучаевск, ранение получила мирная жительница

23 июнь 20:32

Поиск по сайту...

Мобильная версия сайта

Приклади: терористична пропаганда на сайтах:

The screenshot displays the YouTube channel page for 'Оплот ТВ'. The channel banner features the logo on the left and a central text area with the title 'ОБЩЕСТВЕННОЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ' (Public Television) and several hashtags: #СИТУАЦИЯВРЕСПУБЛИКЕ, #ДНР, #РЕСПУБЛИКА, #СВОДКА, #ЭКСКЛЮЗИВ, #ЛНР, #ДОНБАСС, #НОВОСТИ, and #МИР. To the right of the banner is a video thumbnail showing three people with the text 'Официальный сайт (в доработке)'. Below the banner, the channel name 'Телеканал «Оплот ТВ»' is shown with a 'Subscribe' button and 12,775 subscribers. The navigation menu includes 'Home', 'Videos', 'Playlists', 'Channels', 'Discussion', and 'About'. The video grid shows five thumbnails with titles and view counts:

- Вручение аттестатов выпускникам (70 views • 2 hours ago)
- Восстановление водоснабжения (24 views • 4 hours ago)
- Проект «Забота» (16 views • 4 hours ago)
- Новая дорога (37 views • 4 hours ago)
- В День памяти и скорби открыта Аллея Героев (31 views • 4 hours ago)

Приклади: терористична пропаганда на сайтах:

НОВОСТИ СТАТЬИ МНЕНИЯ ФОТО ВИДЕО

Н НОВОРОССИЯ
ИНФОРМАЦИОННОЕ АГЕНТСТВО

Сергей Лавров:

— Русофобская одержимость в США переходит все грани.

ГЛАВНОЕ

ПОЛИТИКА

ВОЙНА

ЭКОНОМИКА

КУЛЬТУРА

НАРОДНЫЙ РЕПОРТАЖ

БЕЛАЯ КНИГА

13:12 Красный крест предложил создать в Донбассе зоны безопасности

Зоны безопасности предлагается создать вокруг объектов водоснабжения.

ЛЕНТА НОВОСТЕЙ

13:54 Электроснабжение Кировска восстановлено после обстрелов ВСУ

12:17 Энергетическая политика Украины вызывает неподдельный интерес у психиатров

12:14 Командование ДНР: Украина десять раз нарушила перемирие

11:32 Штрихи правого катехизиса: о русском национализме с научной точки зрения

11:00 Заммэра Кривого Рога: Пришло время беспредела, грабежа и беззакония

МНЕНИЯ

Владимир Легойда: Церковь уже не та?

Давид Худжец: Очередная попытка «Права и Справедливости» рассорить поляков и русских

Андрей Пургин: Нет оснований ожидать от Украины длительного соблюдения «хлебного перемирия»

Poll

Новая гуманитарная программа Порошенко о «реинтеграции Донбасса»:

Просто слова для того, чтобы отмазаться от обвинений в нарушении прав человека

Інформаційний простір України: четвертий рік війни

У Луганській області інформаційні впливи також посилились.

- ▶ 7 телевізійних каналів: «Луганськ -24. Телеканал новостей» <https://lug24.ru/category/lnr/>; для порівняння в 2015 - 2 ТБ канали;
- ▶ так званий ГТРК ЛНР - сепаратистський канал, що працює на захоплених ще у березні потужностях телеканалу ІРТА;
- ▶ «Луганский Информационный Центр», lug-info.com - основний інформаційний ресурс «ЛНР».
- ▶ сайт «Луганск. Онлайн», on-line.lg.ua, новости «ЛНР»
- ▶ сайт «Исток» Молодежное Информационное Агентство miaistok.su;
- ▶ «Луганский телеграф», lt-lnr.su, новости «ЛНР».
- ▶ 35 друкованих видань: «Жизнь Луганска»; газета «XXI век», газета «Экспресс-клуб» та ін.
- ▶ Міністерство зв'язку і масових комунікацій ЛНР <https://mslnr.su/>;
- ▶ На підтримку ЗМІ в ЛНР у 2017 виділено 4 млн. рублів <http://miaistok.su/>

Інформаційна ізоляція окупованих територій

- ▶ українські канали на окупованих територіях досі не працюють, попри обіцянки Держкомтелерадіо та Міністерства інформації;
- ▶ донецькі газети «Жизнь», «Вечерний Донецк», «Панорама» припинили друк ще в середині літа 2014; «Донбасс» скоротилася із 4-х до 1 випуску: «Донбасс-неделя»; «Донеччина» виходить за приватні кошти;
- ▶ «Донецкие новости» (власник Ринат Ахметов) не засуджують російської агресії, а здебільшого рекламують власника;
- ▶ на окупованих територіях заблоковано більше 40 (!) українських сайтів;
- ▶ не краща ситуація на звільнених територіях: ЗМІ на територіях, підконтрольних українській владі, ледве виживають;
- ▶ Закрилися канал «Скіф» (Костянтинівка), канал САТ (Слов'янськ);

Інформаційна ізоляція окупованих територій

- ▶ червень 2017 - МІП планує витратити 2,7 млн гривень на газету для прифронтової зони (Донецької, Луганської, Херсонської областей);
- ▶ за три роки ситуація з інформуванням воїнів не покращилась; в зоні АТО катастрофічно мало українських видань;
- ▶ газета «Народна армія» <http://na.mil.gov.ua/> Міністерства оборони декларує наклад до 15000 примірників - 50 військових тисяч воює; радіо «Армія ФМ»;
- ▶ мовить «Громадське радіо»;
- ▶ з квітня 2017 декларується мовлення Українського радіо;
- ▶ група журналістів-ентузіастів періодично видають газети для військових: «Фронт»; бюлетень «Залізна воля»; «Волинський щит»; «Донецкая правда»;
- ▶ деякі видання, як газета «День», журнал «Країна», «Газета по-українськи» передають частину накладу воякам і на території, підконтрольні українській владі.

Деякі ЗМІ замовчують війну

- ▶ деякі регіональні медіа замовчують війну: газета «Донецкие новости» (Ахметов), харківська «Время» (Фельдман), сайт «Чернівці Таймс», житомирська «Ехо»...
- ▶ тільки одне ток - шоу «Полілог» на 5 каналі обговорює проблеми переселенців;
- ▶ неоголошена війна Росії проти України, висвітлюється поверхово, непрофесійно; у ЗМІ відсутні аналітичні матеріали, аналіз ситуації, важливі поради;
- ▶ Деякі ЗМІ, як одеський сайт «Таймер», проводять відверту антиукраїнську політику; вчить ненависті до української армії;
- ▶ ТБ - канали «Інтер», «Україна», «112», «NewsOne», «Вести», сайт «Страна.ua», маніпулюють, не дотримуються балансу думок, поширюють проросійські меседжі.

Прикладом висвітлення можуть бути:

- ▶ Радіо Свобода :«Донбас. Реалії»; «Листи з окупованого Донбасу»;
- ▶ Сайти «Острів»; «Цензор.НЕТ», львівський ZAXID.NET, «Думская» (Одеса).
- ▶ Газети «Дзеркало тижня»; «День»; «Днепр вечерний»; «Львівська пошта», «Чорноморські новини» (Одеса);
- ▶ харківські сайти «Об'єктив», «АТН», MediaPort (проблеми переселенців);
- ▶ ток шоу «Полілог» на 5 каналі;
- ▶ бракує таких програм, як «Хоробрі серця» на 1+1; «Донбас.Реалії», «Листи з окупованих територій»; «Ми разом» на Радіо Свобода.

Чи програє Україна інформаційну війну на міжнародному рівні?

Медіа

- ▶ відсутня державна стратегія формування позитивного іміджу України на міжнародному рівні;
- ▶ відсутні потужні канали радіо- та ТБ- іномовлення;
- ▶ про ситуацію в Україні пишуть іноземні журналісти, редакції яких досі дислокуються в Москві - тобто вони дивляться на події в Україні через російську призму;
- ▶ в Україні відсутня школа міжнародної журналістики; незнання мов - не пишуть для іноземних видань;
- ▶ «українські медіа мають зайняти принципово іншу позицію та врешті почати говорити про українські позитивні зрушення, а не лише про зраду та проблеми.» **Global Ukraine**
Джерело: <http://global-ukraine-news.org>

Чи програє Україна інформаційну війну на міжнародному рівні?

- ▶ досі за кордоном події в Україні здебільшого коментують проросійські експерти, колишні «советологи»;
- ▶ Погано працюють українські посольства на формування іміджу України у світі
- ▶ факультети україністики в останні роки здебільшого закриті.
- ▶ інформація про позитивні зміни в Україні й медіасередовищі в Україні не доходить ні до європейських журналістів, ні до експертів, ні до дипломатів.

На сторінці Посольства України у Великобританії останній випуск «Дайджесту України» - за серпень 2014 року

Чи програє Україна інформаційну війну на міжнародному рівні?

Робота Посольств і культурних центрів

- ▶ Росія має понад 70 культурних центрів у світі;
- ▶ В 2015 Міністерство культури оголосило про створення Українського інституту Тараса Шевченка – **21 червня 2017** Кабінет міністрів України схвалив створення державної установи "Український інститут" для презентації України за кордоном та просування її іміджу в світі;
- ▶ погано використовується «народна дипломатія»; недостатньо позитивних меседжів не від політиків, а від діячів культури, студентів, спортсменів, представників громадянського суспільства.

Чи програє Україна інформаційну війну на міжнародному рівні?

За три роки у міжнародних ЗМІ дуже змінилася риторика щодо Росії. Її втручання у виборчі процеси в США та в країнах Європи, допінговий скандал, участь в бойових діях у Сирії - все це призвело до зростання викривальних та критичних матеріалів, закликів боротися за демократичні цінності. У розважальному медіа головним ворогом, «поганим хлопцем» після кількарічного затишшя, знову стали росіяни.

Наприклад, газета «The Guardian», мала низку кричущих статей на тему: «Парадокс Путіна: як може лідер, якому настільки не довіряють на заході, бути таким популярним у себе вдома?»

The Putin paradox

From the US elections to Ukraine, Russian policy is having a greater impact on global affairs than at any time since the cold war. We scrutinise the man who has done more than anyone to shape those policies, and ask how someone so reviled in the west has been so successful at home

4 April 2017

Putin is part of a continuum that stretches back to the tsars
Geoffrey Hosking

In aggressively asserting his country's strength, Putin wants Russia to regain its status among the great nations contesting power and wealth with one another

8:00 AM 488

31 March 2017

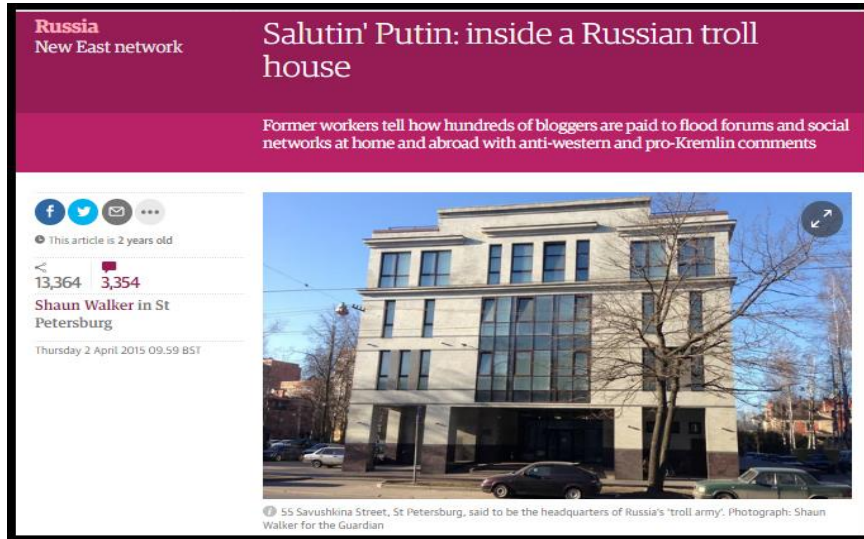
Russia's 1989 plea for a new world order was rejected, and so Putinism was born
Richard Sakwa

As the cold war ended, Mikhail Gorbachev wanted a new political community, with Russia as an equal partner. The west refused to countenance it

12:47 PM 593

Чи програє Україна інформаційну війну на міжнародному рівні?

«Салютування Путіну: всередині російського будинку тролів». Колишні працівники розповідають, як сотням блогерів платять, щоб наповнити форуми і соціальні мережі анти-західними та про-кремлівськими коментарями - вдома і за кордоном. **The Guardian**

«Європа бореться з новим ворогом політичної стабільності - фейковими новинами». Приклад: **East Stratcom**, команда якого визнає, що ця боротьба - це надзавдання, а підтримки не вистачає. **The New York Times**

Щоб змінити ситуацію, необхідно

Пропозиції:

- ▶ посилити інформування суспільства і світу про реформи, і, зокрема, медіареформи, що відбуваються в Україні;
- ▶ створити потужний канал радіо- та ТБ-іномовлення;
- ▶ створити канал мовлення на окуповані території по принципу «Белсат» (мовить з Польщі на Білорусь);
- ▶ забезпечити нарешті покриття українським телемовленням окуповані території та прикордонні території України;
- ▶ військово-технічним шляхом знищити телевішки на окупованих територіях, щоб відключити російські пропагандистські канали;
- ▶ підвищувати професійний рівень, освіту журналістів і відповідальність вишів, що їх готують;
- ▶ покращити комунікацію між владою, суспільством і ЗМІ;
- ▶ підвищувати рівень медіаграмотності громадян;

Щоб змінити ситуацію, необхідно

Пропозиції:

- ▶ підтримувати проукраїнські видання на територіях, підконтрольних Україні;
- ▶ розповсюджувати листівки, газети, робити акцент на місцеві ЗМІ, підтримувати розвиток нових незалежних проектів;
- ▶ розробити окремі підходи до інформаційного контенту для тимчасово окупованих територій, в цілому України і зарубіжжя;
- ▶ необхідно створити канали передачі інформації на Росію;
- ▶ ЗМІ потрібно працювати на випередження, а не розвінчувати, пояснювати, виправдовуватись постфактум;
- ▶ запозичити світовий досвід, як працювати на окупованих територіях;
- ▶ об'єднати зусилля країн Європи та Америки в протидії російській інформаційній агресії.